

„*Forma Sororum*”. *Święta Klara z Asyżu. 800-lecie powstania Zakonu Świętej Klary*. Materiały z sympozjum naukowego, Warszawa 16 maja 2012 r., red. Z. Styś OFM, M. Sykuła OFMConv, G. Filipiuk OFMCap, Warszawa–Kra-ków 2012, ss. 413.

W Roku św. Klary (17 III 2011 – 11 VIII 2012) odbyło się w Polsce kilka interesujących sesji naukowych zorganizowanych w różnych ośrodkach. Pośród nich sesja zorganizowana 16 maja w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego przez trzy franciszkańskie centra wspólnie z Sekcją Teologii Duchowości. Wyróżnia się tym, że zanim się rozpoczęła, wydano solidną publikację zawierającą treść wystąpień i materiały dodatkowe.

Pozycję, wydaną przez Franciszkańskie Centrum dla Europy Wschodniej i Azji Północnej (Warszawa), Instytut Franciszkański (Łódź–Łagiewniki) oraz Centrum Duchowości „Honoratianum” (Zakroczym), zatytułowano „*Forma sororum*”. *Święta Klara z Asyżu. 800-lecie powstania Zakonu Świętej Klary*. Redakcji podjęli się głównie organizatorzy sesji: Zenon Styś OFM, Marek Sykuła OFMConv, Grzegorz Filipiuk OFMCap, Jadwiga Wojaś OFS.

W publikacji złożonej z czterech części i aneksu znalazły się:

1) list Konferencji Rodziny Franciszkańskiej inicjujący obchód 800-lecia powstania Zakonu Ubogich Sióstr Świętej Klary; katecheza pap. Benedykta XVI z audiencji generalnej 15 IX 2010 r.; list tegoż Ojca Świętego do biskupa diec. Asyż – *Nocera Umbra* z okazji Roku Klariańskiego; dekret Penitencjarii Apostolskiej dotyczący odpustów w tym Roku.

2) osiem referatów i cztery świadectwa wygłoszone podczas sesji. Pierwszy z referatów, ks. prof. dr hab. S. Urbański, omówił doświadczenie życia kontemplacyjnego kobiet w średniowieczu. Ojciec dr M. Sykuła OFMConv przedstawił złożony proces tworzenia się *Ordo Sanctae Clarae*. Ojciec mgr lic. J. Pyrek OFMCap zanalizował pierwszy tekst braci mniejszych mówiący o św. Klarze i jej siostrach (1 Cel VIII, 18-20). Siostra E. Sander OSC ukazała św. Klarę jako kobietę ewangeliczną, zaś siostra R. M. Rapacz OCPA zreferowała proces pozyskiwania przywileju ubóstwa i spór o regułę Ubogich Pań. Ojciec dr W. Block OFMCap (Antonianum) poddał krytycznej analizie dwie bulle papieskie o tym samym tytule: *Solet annuere* Honoriusza III (1223) i Innocentego IV (1253) zatwierdzające regułę Franciszka i Klary. Z kolei ojciec dr T. Matura OFM (Avignon) podjął teologiczną refleksję nad dwoma terminami i praktykami znaczącymi życie sióstr: kontemplacja a klauzura. W ostatnim z referatów ojciec mgr M. Szlachciuk OFMCap dokonał prezentacji spadkobier-

czyń doświadczenia św. Klary żyjących w różnych wspólnotach tradycji klariańskiej. Przedstawicielki tych różnych tradycji, cztery spośród obecnych w Polsce, przygotowały świadectwa obrazujące ich osobiste doświadczenie życia kontemplacyjnego za klauzurą.

3) W trzeciej części, jako dopełnienie treści omówionych na sesji, zamieszczono pięć artykułów: o. dr E. Siekierka OFM, *Św. Klara z Asyżu (1193-1253) roślina św. Ojca naszego Franciszka*; o. dr hab. R. Prejs OFM^{Cap}, prof. KUL, *Wpływ reguły św. Klary na kształtowanie duchowości franciszkańskiej*; o. dr T. Matura OFM, „*Przygotujmy w sobie mieszkanie i miejsce pobytu Ojcu i Synowi, i Duchowi Świętemu*”; s. Z. A. Rejmak OSC^{Cap}, *Szkoła kontemplacji w życiu córek świętej Klary: św. Weroniki Guliani i bł. Florydy Cevoli*; o. dr C. Durigetto OFM, *Asystencja braci wobec sióstr klauzurowych Drugiego Zakonu*.

4) Bardzo cenny dodatek stanowi czwarta część książki, w której znajdziemy teksty trzech reguł, według których żyją w Polsce siostry różnych wspólnot. Przede wszystkim *Regułę św. Klary* (1252 r.), na której opierają swe życie Ubogie Siostry Świętej Klary (Kalisz), Mniszki Klaryski Kapucynki oraz Siostry Klaryski od Wieczystej Adoracji. Następnie *Regułę Urbana IV* (1263 r.), według której żyją Siostry Zakonu Świętej Klary (OSC), jak też *Regułę Trzeciego Zakonu Regularnego Św. Franciszka z Asyżu* będącej fundamentem życia Sióstr Bernardynek. Tę część książki zamyka synopsa Reguł św. Franciszka i św. Klary sporządzona – na podstawie włoskiego opracowania – przez Siostry Klaryski Kapucynki z Klasztoru „Królowej Polski” w Ostrowie Wielkopolskim, świętującego swe 50-lecie ufundowania (1961-2011).

W aneks włączono szczegółowy program sesji, korespondencję organizatorów z Konferencją Prowincjałów Franciszkańskich, biogramy prelegentów i autorów tekstów.

Każda z form uczenia św. Ksieni z Asyżu w minionym roku miała właściwy sobie zamysł i oprawę. Warszawska sesja wyraźnie koncentruje się na świętowaniu jubileuszu Zakonu, który od św. Klary wziął początek, a wciąż istnieje i owocuje w Kościele w różnych odmianach. Znamionuje ją też fakt, że została podjęta w integralnej współpracy przedstawicieli trzech gałęzi Pierwszego Zakonu, a ściślej trzech centrów znaczących dla własnych prowincji i dla licznych klasztorów żeńskich. Te znamiona zdecydowały o doborze tematów i prelegentów, a w konsekwencji o klimacie sesji i zawartości publikacji. Znaleźli się w tym gronie z jednej strony wytrawni badacze duchowości klariańskiej, zwłaszcza w wymiarze hermeneutycznym: o. Thadée Matura OFM z Avignonu oraz o. Wiesław Block OFM^{Cap} z Antonianum, a z drugiej strony siostry żyjące na co dzień charyzmatem św. Klary. Wszystkie wysiłki dobrej woli zostały wpisane w ten akcent, jaki usytuowano w dedykacji: *Świętej Klarze z Asyżu Matce Rodziny Klariańskiej w 800-lecie jej początków wdzięczna Rodzina Franciszkańska w Polsce*. Dedykację, strony tytułowe i spis treści zamieszczono także w języku włoskim i angielskim.

Ten zamiar i intencja powinny spotkać się z przychylnym odbiorem ze strony każdego, kto duchowość franciszkańską i klariańską ceni sobie jako znaczącą dla całego Kościoła. Wydana publikacja powinna zatem znaleźć się w bibliotekach zarówno badaczy duchowości, jak też duszpasterzy i kaznodziejów zdolnych do pogłę-

bionej refleksji nad tym dziedzictwem duchowym. A nade wszystko jest to publikacja niezbędna we wspólnotach zakonnych, nie tylko przynależących do Rodziny Franciszkańskiej. Do nabycia w wymienionych wyżej ośrodkach.

Należy zauważyć, że recenzowana publikacja jest drugim tomem w serii noszącej tytuł: „Życ Ewangelią”, a zainicjowanej w związku z 800-leciem zatwierdzenia Reguły św. Franciszka. To zapowiada kolejne tomy zawierające treści związane z ewangelicznym *życiem pokuty* podjętym niegdyś w Asyżu przez dwoje Świętych, którzy wciąż mają nam wiele do zaoferowania.

Można niewątpliwie polemizować z niektórymi tezami czy akcentami w nich postawionymi, gdyby dotknąć szczegółów prezentacji. Nie należy jednak zapominać, że sesje naukowe stanowią dogodną przestrzeń do tego, by „rylec” (mówiąc za psalmistą) czy „pazur” (ujmując potocznie) badacza ostrzej zarysował tu przedmiot badań. Istotne jest tylko, by dokonując tych wiwisekcji nie zniszczyć bezpowrotnie dzieła. W przypadku, gdy takich operacji dokonujemy na *źródłach* pochodzących od Świętego lub dotykamy rzeczywistości teologicznych tej miary co *charyzmat* – „szlifowanie” ich wymaga większej ostrożności i umiejętności niż obróbka diamentów.

Nowość charyzmatu bowiem, analogicznie jak nowość Ewangelii „nie zawiera się w myśli, lecz w fakcie” (por. Benedykt XVI, adh. *Verbum Domini*, nr 92), stąd myśl musi pozostawać w służbie faktu. Św. Klara dobrze to rozumiała i dlatego potrafiła tworzyć „rzeczy nowe”, nie rozpoczynając od siebie samej, własnych idei czy projektów. Odwołując się do biblijnej sytuacji stwórczej, możemy powiedzieć obrazowo, że Klara bierze „żebro” z zamysłu Franciszka, by stworzyć nową formę życia w jego duchu. Zaczyna od tego, którego nazywa Ojcem i Założycielem, ale też nie powiela tego, co przyjęła – w głębokim poruszeniu własnego ducha tworzy rzecz nową, aż dotąd Kościołowi przydatną. Gdybyż wszyscy, zwłaszcza bracia św. Franciszka i duchowe córki św. Klary, potrafili brać z „żebra” *Magisterium Ecclesiae* i tworzyć rzeczy adekwatne do swego czasu! Nie obierając za punkt wyjścia własnych wątpliwie natchnionych wizji albo nietrafnie rozeznanych autorytetów. Z tą myślą, mającą postać jubileuszowego postanowienia odnowy, pozostawiam czytelników publikacji, którą uwadze wszystkich gorąco polecam.

Teresa Paszkowska
Instytut Teologii Duchowości KUL